

Gespreksleidraad kennismaking en opstellen dyslexiekaart

Mei 2021

Samenstelling van de werkgroep:

Petra Beuk

Christel Dood

Deze gespreksleidraad biedt de dyslexiecoach handvatten voor het kennismakingsgesprek met de leerling bij het invullen van de dyslexiekaart.

© 2021

Colofon

Deze gespreksleidraad is ontwikkeld in het kader van Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie met subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Wanneer er nieuwe leerlingen met dyslexie op school komen dan vormt het bespreken en opstellen van de [dyslexiekaart of -pas](#)¹ een uitgelezen kans voor de dyslexiecoach om kennis te maken met de leerling. Dit kan individueel, maar ook in kleine groepjes. Op die manier creëer je ook een vorm van lotgenotencontact en kost het minder tijd. Tijdens dit gesprek is het daarnaast in ieder geval handig om in te gaan op hoe de dyslexiekaart en het gebruikmaken van faciliteiten op de school werkt. Een gespreksleidraad als deze kan de dyslexiecoach helpen om zo'n gesprek te structureren en bij alle leerlingen op dezelfde wijze aan te pakken. De wijze waarop begeleiding is ingericht en welke hulpmiddelen en faciliteiten er mogelijk zijn verschilt natuurlijk per school. Stem de suggesties in deze gespreksleidraad dus vooral af op je eigen schoolsituatie.

Waarmee ondersteun je de leerling als dyslexiecoach

Tijdens het gesprek kun je toelichten waarvoor je bij de dyslexiecoach terecht kunt. Bijvoorbeeld:

- Individueel gesprek
- Om in gesprek te gaan over hoe het gaat met hulpmiddelen en faciliteiten, wat gaat goed, wat nog minder.
- Voor tips over hoe je problemen voor je dyslexie met een bepaalde docent kunt bespreken
- Als je problemen heb met een bepaald vak en denkt dat dit met dyslexie te maken heeft

Dyslexiekaart

Toelichting doel

Het is belangrijk om uit te leggen aan leerlingen waar de dyslexiekaart voor bedoeld is.

De dyslexiekaart is een kaart waarop de hulp(middelen) staan die je als leerling zou kunnen gebruiken. Wanneer je dyslexie hebt, betekent het niet dat je alle hulp(middelen) zal gebruiken. Het is belangrijk om wat je zonder hulp(middel) kan doen ook blijft doen en dat je dat blijft motiveren. Alleen bij zaken die

¹ Ten behoeve van de leesbaarheid verwijzen we naar een dyslexiekaart of dyslexiepas met dyslexiekaart. Waar dus gesproken wordt over een dyslexiekaart wordt ook een dyslexiepas bedoeld.

moeilijkheden geven kan je extra hulp inzetten. Benoem dit ook aan de leerling. Het is daarnaast ook belangrijk dat deze extra hulp de ervaren moeilijkheden zoveel mogelijk wegnemen. Het is dus ook goed om regelmatig met de leerling de hulp(middelen) te evalueren.

De leerling vult de kaart zelf in, zodat het echt zijn/haar eigen kaart wordt. Dit bevordert ook het gevoel van autonomie bij een leerling. De kaart kan gedurende het schooljaar als dat nodig is aangepast worden aan de hand van de veranderde behoefte van de leerling.

Het is handig als docenten ook op de hoogte zijn van de inhoud van de dyslexiekaart. De leerling kan de dyslexiekaart bijvoorbeeld in zijn agenda doen zodat hij deze iedere les bij zich heeft. Wanneer er dan iets van de leerling gevraagd wordt waarbij extra hulp nodig is en de docent "weigert" dit dan is de kaart ervoor om de docent duidelijk te maken dat deze leerling daar recht op heeft. Daarnaast kan de kaart ook in het digitale dossier van de leerling worden geplaatst zodat docenten die ook digitaal kunnen inzien. Wat betreft het nakijken van toetsen kan het helpen als een leerling op iedere pagina een 'D' zet zodat de docent er steeds aan herinnert wordt bij het nakijken om hier op te letten.

Toelichting faciliteiten

Tijdens het gesprek met de leerling licht je kort toe wat de verschillende mogelijke faciliteiten zijn. Laat de leerling tijdens het gesprek de dyslexiekaart invullen. Hieronder volgt de toelichting van een aantal voorbeelden.

Kopieën verschaffen van aantekeningen en bordschema's

Voor leerlingen met dyslexie vormt het maken van aantekeningen soms een belemmering. Het overschrijven kost hen relatief veel moeite, omdat het niet schrijven niet goed geautomatiseerd is. Ze zijn in de praktijk dan zo druk met het overschrijven dat ze nauwelijks de uitleg van de docent meekrijgen.

- ➔ Overleg met de leerling of deze hier moeite mee heeft. Er kan dan afgesproken worden dat de leerlingen vooral luistert naar de uitleg van de docent en na de les op papier of via e-mail de aantekeningen ontvangt van de docent.

! Benoem hier wel het belang van overschrijven: wanneer je aantekeningen opschrijft, leer je de stof vaak al. Dus mocht de leerling aantekeningen

kunnen maken en hier geen problemen mee hebben, dan kan deze het beste op de dyslexiekaart hier 'nee' invullen.

Leesbeurten

In de onderbouw worden er nog leesbeurten gegeven op school. Leerlingen met dyslexie of andere leerlingen die zwak zijn in het technisch lezen hebben vaak moeite met een (onverwachtse) leesbeurt.

- ➔ Overleg met de leerling of deze hier moeite mee heeft. Vraag wat voor hem/haar een passende oplossing zou kunnen zijn:
 - Vooraf de tekst krijgen die voorgelezen moet worden.
 - Na de les bij de docent de tekst hardop lezen.
 - Niet hardop lezen.

Controle schriftelijk werk

Het nakijken met behulp nakijkboekjes van het eigen werk kan een uitdaging zijn voor leerlingen met dyslexie. Leerlingen die op de basisschool een behandeling hebben gehad voor ernstige enkelvoudige dyslexie (EED) hebben daar vaak geleerd hoe ze hun eigen werk kunnen nakijken.

- ➔ Bespreek met de leerling hoe deze het nakijken van het eigen werk aanpakt en of hij/zij op de basisschool hierbij heeft leren werken met een stappenplan, bijvoorbeeld tijdens de EED-behandeling. Laat de leerling dan vooral dit stappenplan toepassen. Wanneer dit niet lukt, kan de leerling het werk samen met de docent nakijken. De leerling maakt hier dan zelf een afspraak voor met de docent.

Regelkaart of regelboekje

Wanneer leerlingen hier gebruik van gaan maken, kun je hen ook de mogelijkheid geven om hun eigen regelboekje te maken. De regels waar de leerling moeite mee heeft komt dan in het boekje te staan. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van bestaande regelkaarten (bijv. Braams) of van de regelkaarten die leerlingen hebben vanuit de dyslexiebehandeling.

Hulpmiddelen

Vaak zijn leerlingen met dyslexie gebaat bij het gebruik van hulpmiddelen die de belemmeringen wegnemen die ze ervaren door de problemen met technisch lezen en spellen.

- ➔ Vraag aan de leerling of deze op de basisschool ook gebruik mocht maken van hulpmiddelen, zoals spellinglijsten, regelkaarten, voorleesprogramma's,

planning lijsten. Leg tijdens het gesprek ook uit van welke hulpmiddelen gebruik gemaakt kan worden op school en waar deze voor bedoeld zijn.

Faciliteiten bij toetsen en het examens

De faciliteiten en hulpmiddelen die bij de reguliere les gebruikt mogen worden zijn vaak anders dan bij toetsen.

- ➔ Bespreek met de leerling waar de leerling gebruik van zou kunnen maken bij toetsen en of een aanpassing wel of niet nodig is. Bespreek ook hoe vroeg voor een toets en bij wie dit aangegeven moet worden. De leerling heeft hier zelf ook een verantwoordelijkheid in.
- ➔ Als er bij een leerling sprake is van spellingproblemen dan is het goed om te bespreken of spellingfouten op een andere manier beoordeeld worden bij de talen ([Nederlands](#) en [mvt](#)) en hoe dit werkt. De leerling kan ook een D op de toets zetten om de docent hieraan te herinneren.
- ➔ Wanneer de leerling gebruik wil maken van een voorleesprogramma en hier nog geen ervaring mee heeft, dan heeft de leerling hier instructie voor nodig om ermee te leren werken en tijd om dit te oefenen. Je kunt er als school ook voor kiezen om dit aan groepjes leerlingen uit te leggen of door ouders hier een rol in te geven, afhankelijk van de mogelijkheid die ouders hebben om hun kind hierin te ondersteunen.
- ➔ Bespreek wat de mogelijkheden zijn voor aanpassingen bij LVS-toetsen (bijv. Cito, Diataal, Jij!).
- ➔ Je kunt vast bij de leerling aangeven dat de faciliteiten en hulpmiddelen bij het examen anders kunnen zijn. Het is goed om hier de leerling in de derde/vierde klas meer informatie over te geven om de leerling erop voor te bereiden en de dyslexiekaart hiermee aan te vullen.